

Måndagen den 29 Januari 1872.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

I anseende till Herr Grefven och Talmannens frånvaro fördes ordet af Herr vice Talmannen.

Justerades tre protokollsutdrag för den 27 dennes.

Föredrogs Herr von Ehrenheims den 27 dennes bordlagda motion, N:o 9, om ändring af § 5 Regeringsformen och, i sammanhang dermed, af åtskilliga andra grundlagsparagrafer.

Friherre De Geer: Det gifves institutioner, som så ovilkorligen påkallas af tidsförhållandena, att de uppväxa af sig sjelfva, äfven om de sakna stöd af uttrycklig lag. En sådan institution är t. ex. hos oss *Statsrådsberedningen* och en annan sådan synes vara hvad man i andra länder kallar en *Konseljpresident*. Vår grundlag känner hvarken den ena eller den andra; och för så vidt som ändamålet med en konseljpresident är att bidraga till vinnandet af en systematisk enhet inom konseljen, kan man säga, att grundlagen snarare motarbetar detta syftemål, då den medgifver Stats-Rådet reservationsrätt och ej ålägger dess ledamöter ansvarighet för sådana regeringsåtgärder, som de afstyrkt, blott de ej strida emot Regeringsformen. Men allt efter som de konstitutionella begreppen utvecklas, finner man sig icke tillfredsställd; med att de viktigaste regeringsbeslut skulle kunna utgå, utan att någon blefve för desamma konstitutionellt ansvarig — ty Konungen är alltid oansvarig och rådgifvarne också, blott de reservera sig till protokollet. Man vill derföre icke längre erkänna, att reservationer befria rådgifvarne från mera än den juridiska ansvarigheten, och man utkräfvat af dem i alla fall den politiska, hvilken under vanliga förhållanden är den enda, som i sjelfva verket kommer i fråga. Men i samma mån som gemensam ansvarighet för regeringens förande utkräfves af Stats-Rådet, uppstår också nödvändigheten att inom detsamma uppnå en så fullständig enighet som möjligt, och detta framkallar i sin ordning behovet af en kon-

seljpresident, som äfven utom Stats-Rådet kan, då så är af nöden, representera det såsom en enhet. Man har derföre också här redan börjat att i viss mån taga Justitie-statsministern för hufvudet i detta afseende, och om den konstitutionela utvecklingen fortgår vidare i samma riktning, så skall man tvefvelsutän komma att göra det allt mer och mer fullständigt. Men om således grundlagen, äfven med sin nuvarande ordalydelse, icke hindrar sjelfva saken, synes det vara angeläget att undanröjda de hinder, som i grundlagen förefinnas emot att saken må kunna på ett fritt och naturligt sätt utveckla sig så, att den bäst motsvarar sitt ändamål, äfven om man i öfrigt icke vill mera än hittills påskynda dess fullständiga sättande i verket. Och härutinnan synes mig motionären just hafva gått till väga med all önskvärd varsamhet, då han väl föreslår, att en principalställning skall framför Stats-Rådets andra ledamöter tillkomma en af dem, under namn af statsminister, men i öfrigt icke tilldelar honom några bestämda funktioner. På detta sätt sker icke heller något slags intrång på konungamakten, enär det öfverlemnas åt Konungen att bestämma Statsministerns funktioner och att af hela institutionen göra så mycket eller så litet bruk, som han för tiden finner lämpligt. Vill konungen icke gifva den någon potitisk betydelse, så kan han låta statsministerns värdigheten såsom hittills följa något visst departement eller tillfalla den äldste inom rådet, eller till och med dertill utnämna den politiskt obetydligaste. Finner han deremot, att det är behöfligt för konseljens styrka, och att dennas styrka ökar hans egen, såsom den efter min tanke gör, så har han fria händer att välja den, som anses med mesta framgång kunna fullgöra en konseljpresidents alla funktioner. För närvarande kan svärigen någon annan dertill användas än Justitie-statsministern, och det är icke säkert, att det *alltid* skall finnas tillgång på någon, som på samma gång är den lämpligaste konseljpresident och den lämpligaste chef för Justitiedepartementet. Den juridiska verksamheten anses i allmänhet mera egnad att utbilda förmågan att särskilja än att sammanhålla, och det är likväl den sistnämnda egenskapen, som för en konseljpresident är den viktigaste. I alla händelser måste det vara en fördel att icke hafva området begränsadt för uppsökandet af den förening af sällsynta egenskaper och politiskt anseende, som bör vara att finna hos en konseljpresident.

För min del önskar jag derföre framgång åt Herr von Ehrenheims motion, och skulle endast vilja hemställa, att Konstitutions-Utskottet vid dess behandling må taga under öfvervägande, huruvida icke chefen för Utrikes-departementet, fastän han upphörde att vara *statsminister*, kunde fortfarande benämnas *minister* för utrikes ärendena. Jag tror, att det icke är utan all betydelse, att han kan tillägga sig denna titel vid den utrikes brevexlingen och i sina förhandlingar med främmande sändebud. Han är också en verklig minister, hvilket icke är förhållandet med de andra departements-cheferne, och en ytterligare anledning att gifva honom en särskild benämning kan förefinnas deruti, att hans aflöningsförmåner måste beräknas efter en annan skala än de öfrige departements-chefernes.

Jag anhåller, att dessa anmärkingar måtte få åtfölja motionen till Konstitutions-Utskottet.

Friherre Raab, Adam: Då denna motion väcktes, tog jag mig friheten begära densamma på bordet, i tanke att derom få yttra några ord.

I likhet med den föregående talaren ber jag att få uttrycka min tacksamhet därför att motionen framkommit, och jag är så mycket tacksammare, som den kommit från en aktad ledamot, hvars egen erfarenhet och derpå grundade omdöme lära befrämja framgång åt densamma. Jag vågar likväl framställa en anmärkning, som kan synas i sig själf obetydlig, men som dock förekommer mig åtminstone icke sakna all vikt. Såväl den ärade motionären som 1868 års Konstitutions-Utskott har uteslutit första momentet af 34 § Regeringsformen, som rör Statsrådets rang och värdighet, utan att hafva ansett nödigt beledsaga denna förändring med ens den minsta motivering. Det är utom allt tvifvel, att i vår tid med den stigande upplysningen jemnligheten också vunnit stora framsteg. Detta gillas säkerligen icke blott af mig, utan äfven af alla i detta hus, när det gäller jemnlighet inför lagen och jemnlighet emellan yrkena; men en fullständig jemnlighet emellan personer i alla möjliga afseenden kan likväl icke vinnas hvarken i monarkiska eller republikanska stater. Det kan icke undvikas, att *någon* rangskilnad existerar i ett samhälle: *generalen* och *korporalen* kunna icke vara jemlikar i rang; icke heller *presidenten* och *vaktmästaren*. Det är också tvifvelsutan motionärens mening att en sådan rangordning skulle bestämmas genom någon annan lag, förmodligen genom Kongl. Maj:ts nådiga påbud på ekonomisk lagstiftnings väg. Men månne det är alldeles rätt att representationen släpper ifrån sig hvarje rätt att hafva ett ord med i laget i denna, såsom mig synes, icke alldeles ovigtiga fråga? Statsråden äro onekligen grundpelarne i vårt konstitutionela samhälle; och det är väl icke utan skäl, att äfven den andra statsmakten, representationen, har något att säga i afseende på den samhällsställning som dessa statsråd skola intaga. Uti 1809 års Regeringsform tillades de begge statsministrarne den högsta rangen; de öfriga statsråden deremot fingo generals rang. Vid 1840 års förändring blef det väl en liten uppflyttning för statsråden, i det de sattes närmast efter statsministrarne. Jag minnes alltför väl huru godt det före 1840 var om jemlikar till statsministrarne, det vill säga deras excellenser rikets herrar, hvartill äldre presidenter med flere utnämndes, alla naturligtvis med rang framför statsråden. Efter 1840 har detta småningom minskats, men om förslaget går igenom, såsom det nu af motionären är framställt, skulle det alltid bero på ena statsmakten att kunna uppflytta åtskilliga embetsinnehafvare och titulerade personer till rang och derpå grundad yttre samhällsställning öfver statsråden. Jag tror derföre, att det skulle vara försigtigast att bibehålla den sedan gammalt existerande föreskriften om statsrådets rang, och jag för min del skulle vilja till förslaget göra det *amendement*, med begäran till Konstitutions-Utskottet att behjerta detsamma, att 34 § 1 mom. Regeringsformen bibehålles, med den

förändring att *samtliga* statsråden tillerkännas rikets högsta värdighet eller rang. Derigenom försvunne också anledningen till den anmärkning Herr Friherre De Geer framställde, då han förklarade sig anse, att chefen för utrikes ärendena borde bibehålla benämning af minister; ty om alla innehafva högsta rangen, så passar väl på dem alla benämningen *minister*, hvilken benämning jag tror det vore i sin ordning att gifva dem i grundlagen, då de i skrift och tal, till och med på detta rum, benämnas ministrar hvar för sitt departement.

Jag anhåller, att dessa mina anmärkningar måtte få åtfölja motionen till Konstitutions-Utskottet.

Öfverläggningen förklarades slutad, och motionen jemte yttrandena hänvisades till Konstitutions-Utskottet.

Föredrogs och hänvisades till Bevillnings-Utskottet Frih. Raabs den 27 dennes bordlagda motion, N:o 11, om ändring af gällande stadganden rörande köpe-, bytes- och gåfvobrefs beläggande med stämplat papper.

Föredrogs och hänvisades till Banko-Utskottet Herr Rydqvists den 27 dennes bordlagda motion, N:o 12, om användande af 1871 års bankovinst dels för bankens egna ändamål, dels ock till bildande af en krigs-reservfond.

Föredrogs och hänvisades till Bevillnings-Utskottet Herr von Kochs den 27 dennes bordlagda motion, N:o 18, angående ändringar i Bevillningsstadgan.

Föredrogs och hänvisades till Banko-Utskottet Herr Wallenbergs den 27 dennes bordlagda motion N:o 24, om antagande af ett svenskt myntsytstem, grundadt på guld.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Herr Hammarhjelm den 27 dennes bordlagda motion N:o 27, om ändring af lagens stadganden rörande lagfart och fasta.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Herr Wallenbergs den 27 dennes bordlagda motion, N:o 28, om antagande af gramvigten till konventionellt bruk.

Föredrogs och hänvisades till Banko-Utskottet Herr Frisks den 27 dennes bordlagda motion, N:o 29, om Riksbankens ingående såsom delegare i enskilda bankbolag utan sedelutgifts rätt, derest sådana bolag i orter utom Stockholm komma att bildas m. m.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Herr von Kochs den 27 dennes bordlagda motion, N:o 30, om lediga båtsmansnummers ställande på vakans m. m.

Föredrogs och lades till handlingarne Banko-Utskottets den 27 dennes bordlagda memorial N:o 1, med öfverlemnande af Bankofullmäktiges till Utskottet afgifna berättelse.

Anmäldes och bordlades Stats-Utskottets memorial N:o 1, med den till Riksdagen af fullmäktige i Riksgäldskontoret afgifna berättelse.

Herr Falk: Jag får vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsmannagöromålen under tre veckor, räknade från den 5 instundande Februari.

Denna anhållan bifölls.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 11 f. m.

In fidem
O. Brakel.
